

Publicerat 7 augusti 2006 05:30

Utslängd utan Gud och vuxna

Linn Ullman

Ett välsignat barn

Originaltitel: (Et velsignet barn)

Förlag: Norstedts

Övrigt: 332 s.

Övers: Anne-Marie Ljungberg

PROSA

Vilken dans på glödande kol! I sin fjärde roman leker Linn Ullmann med sina läsares förväntningar. Hon heter Ullmann. Hennes far heter Bergman. Romanen handlar om en världsberömd man och hans tre döttrar.

Mannen är gammal och bor på en karg ö utanför svenska ostkusten. Han är "den störste inom sitt fält", han är temperamentsfull och han har varit en kvinnokarl. Då spelar det ingen roll att mannen kallas Isak och ön Hammarsö.

Ingen kan undgå att nappa på signalerna: Nu kommer hon att skriva om sin barndom i den kanske mest berömda konstnärsfamiljen i världen. Detta framgår av baksidestexten och av de första sidorna.

Jag blir misstänksam och tänker att Ullmann antingen är en mästare, eller en effektsökare. Går hon iland med detta projekt är hon en mästare. En roman är en roman. Den verklighet som anspelas kan inte göra jobbet åt författaren.

Hur känner man igen en skönlitterär mästare? Ja, inte är det genom namnet och inte är det genom författarfotografiet på bakre fliken. Och inte är det genom förlagets garantier: "en av Nordens främsta författare". Nej, sådant ramverk står bara i vägen. Är det faktum att hon givit ut flera betydande och skickligt skrivna böcker en garanti för att den bok som nu kommer ut är bra?

Nej. Påmind om hennes position (som har med andra böcker att göra) vid lanseringen av *Ett välsignat barn*, blir jag misstänksam, för det signalerar att boken behöver sina äldre syskon som stöd. Men en bok måste bära sin läsare igenom, sida för sida, ord för ord.

"Ett välsignat barn" är en berättelse om den där vuxenlösa barndomen som kan vara väldigt otäck. Tre halvsystrar hos sin pappa sommar efter sommar i ett kontinuum utan vintrar (och mödrar) emellan.

Barndomsscenen är en. Invävt i barnens berättelse är scener ur två av systrarnas liv som vuxna. Storasystern Erika som bestämt sig för att hälsa på sin far, och mellansystern Laura som, sliten mellan borden och tveksamheter, känner att hon vill följa med.

Att skildra konsekvenserna och samtidigt leda läsaren på en resa fram till den kritiska punkten, samtidigt innan och efter, är effektivt och suggestivt. Ändå ingen tvekan om var fokus ligger.

Inte hos Erika och Laura som vuxna, inte hos pappa Isak, trots att det är honom de hälsar på och honom de är på väg till, utan hela tiden hos de tre flickorna som smärtsamt växer in i en värld av sociala relationer med andra barn.

Jodå, det finns vuxna i närheten, men vad hjälper det när de tror att barndomen är en oskuldens tid? De vuxna skulle kunna hjälpa, för om en fågel dör när en flicka ser på, kan pappan och styvmamman ordna en begravning så fin, så stark och rituell.

Men om en annan flicka försöker berätta för sin pappa att de andra ungdomarna är dumma mot Ragnar, så avfärdar han det med att pojken har hundögon och alltså ber om det.

Det nyckfulla och hånfulla i att inte bara Gud har glömt Hammarsö. De vuxna har glömt barndomen också. Ingen hjälper barnen att tolka det som sker. Ingen styr upp leken när den börjar likna Flugornas herre.

En skönlitterär mästare känner man igen när man läser själva orden innanför pärmarna och kan följa deras syftningar ner i existentiella bråddjup och upp igen till ett nytt ord och en ny syftning. Man känner igen henne på den skenbart fria kronologin, stramt inordnat i ett vackert interfolierande mönster.

Man känner igen en mästare när hon träder tillbaka för sin berättelse, när nyanserna, motsägelserna och antydningarna tillåts vänta på sin läsare och blomma där.

Man kan konstatera att Linn Ullmann är en mästare när hon lyckas berätta utan att det blir en läsarens jakt på Ingmar Bergman. Boken handlar om tre flickor och en pojke utslängda i världen som Hammarsö i havet.

Deras uppgift är att uthärda och överleva, trots att det finns björn i garderoben, atombomber i världen, och andra barn som i bästa Elfride Jelinek-anda njuter av sin grymhet. Att vara tillhörig eller icke. Det är frågan. Men också denna: Vad får lojaliteter kosta?

En subtil referens till Virginia Woolfs "Mrs Dalloway" berättar tidigt för mig att någon kommer att dö. Och precis som i "Mrs Dalloway" räddar inte denna någons död de överlevande till livet. Nej, Linn Ullmann berättar, med intrikata intertextuella referenser, om tragedin i att råka bli en förövre.

LINA SJÖBERG

litteratur@svd.se